

ריבונה של תורה

רעיונות ומאמרים לפרשת השבוע

ה' כסיו' ה' פשת' וקרא ה' ו' אור' ה' חשש'א ה' ג' ליו' 211 ה' שנה ה' ה'

אורות הדומם והמלח

כל בעלי החיים היו סביב הר סיני במתן תורה

וברש"י (פס' ב') מבואר שמה שנאמר **"אדם כי יקריב מכס"** הוא רמז לאדם הראשון. **ובעל ה'פנים יפות'** (שם) ביאר בזה על פי היסוד הנ"ל. כי הנה בחטא אדם הראשון נפלו ממדרגתם ארבעת יסודות הבריאה, כי על הבעלי חיים נאמר בקללת הנחש (בראשית ג, יד) **"ארור אתה מכל הבהמה"**, ומשמע שכל הבהמות נתקללו אלא שהוא ארור מכולם. וכן נתקללו הצומח והדומם, כמו שנאמר (שם יז, יח) **"ארורה האדמה בעבורך וגו'**, וקוץ ודרדר תצמיח לך". ואף האדם שהוא המדבר נתקלל.

[ובדרך אגב, ישנה ידיעה נפלאה **בחינושי הר"ן עמ"ס שבת** (קח, א) שהנחש הטיל זוהמא באותו זמן בכל בעלי החיים, אך במתן תורה נתקבצו ובאו להר סיני כל בעלי החיים שבעולם ונטהרו מזוהמא זו, חוץ מן הדגים שאינם יכולים בלא מים ולכן נשארה בהם טומאת הנחש, עיי"ש].

וכן להיפך שכשנתעלה האדם יש עילוי לכל היסודות, וזהו שאמר דוד (תהילים קמח, ז) **"הללו את ה' מן הארץ וגו' ההרים וכל גבעות"** כנגד הדומם, **"עץ פרי וכל ארזים"** כנגד הצומח, **"החיה וכל בהמה"** כנגד החי, **"מלכי ארץ וכל לאומים"** כנגד המדבר, שכולם נתעלו בעילוי האדם ובהטבת מעשיו.

וכדי לתקן את חטא אדם הראשון נצטוונו בפרשה תחילה על הקרבנות מבעלי החיים, ואחר כך על המנחות שהם מהצומח, ואחר כך נצטוונו להקריב עם הקרבנות מלח שהוא דומם.

מה טען הים לפני הקב"ה ?

והנה בימינו שבית המקדש חרב ובטלו הקרבנות, בטלה הקרבת היסודות הנ"ל מלבד הקרבת הדומם, וכפי שכתב **הבית יוסף** (או"ח סי' קסז) בשם **השבלי הלקט** (סי' קמא) **"נהגו לבצוע על המלח לפי שהשלחן נקרא מזבח וכתוב במזבח על כל קרבן תקריב מלח"**. וכן כתב שם **הרמ"א** (סעיף ה') **"מצוה להניח על כל**

ארבעה יסודות הם- **דומם, צומח, חי, ומדבר**. וביאר השל"ה **הקד'** בפרשתנו, שאת כל היסודות הללו היו מקריבים להשי"ת, ולכל אחד ואחד מהם היתה שייכות לקרבנות. כי מה'חי' היו מקריבים בעלי חיים, בקר וצאן, תורים ובני יונה. והמנחות והנסכים באו מן הצומח. וה'מדבר' הוא האדם שהיה עומד על קרבנו ומהרהר בתשובה בשעת ההקרבה, ומתעורר ומקריב את נפשו. ואף מקומו של הדומם לא נפקד, והוא בא בדמותו של המלח, שעליו נצטוונו (פ"ב פס' יג) **"על כל קרבןך תקריב מלח"**.

וכל זאת להורות שאת יסודותיה של הבריאה כולה המציא וברא ומקיים בכל רגע הבורא ית'.

הדורות הראשונים האריכו ימים כיון שהיו

אוכלים צמחים ושותים מים

ובדרך זו ביאר **המשך חכמה** (בראשית טו, ו) את ענינה של ה"עגלה המשולשת" שהם ג' עגלים שנצטוו אברהם אבינו להקריב בברית בין הבתרים. כי לאדם הראשון נתן הקב"ה שלטון על הצומח לאוכלו ולכלותו לצרכו, וכנגד זה הקריב אדם הראשון קרבן לה' **ו[ב]סדר הדורות'** כתב שלכך היו הדורות הראשונים שלפני נח מאריכים ימים מאות בשנים, כיון שלא היו אוכלים אלא צמחים וירק והיו שותים מים. ולנח התיר הקב"ה אף את בעלי החיים, ועל כן הקריב קרבן לה'. ולאברהם נתן הקב"ה מלבד זאת אף עשר אומות לצרכו, שהם בבחינת 'מדבר'. וכנגד שלטון ג' היסודות הללו, צומח, חי, מדבר, נצטוו אברהם להקריב עגלה משולשת. ולגבי ה'דומם', הרי שבפשטות יש לומר שהותר מלכתחילה לאדם, ולכן לא מצינו שניתן למאן דהו.

אך בעומק הענין יתכן שבאמת הדומם לא ניתן אלא לישראל במתן תורה, וכידוע שאז ניתן כח לחכמי ישראל לשנות את הטבע, וכדברי **האור החיים הקד'** (שמות יד, כז) שהקב"ה התנה שכל מעשה בראשית יהיה כפוף לעמלי התורה, ורק משקיבלו ישראל את התורה זכו לשלטון זה, ואם כן יש לומר שכנגד זה הקריבו קרבנות לה' לאחר קבלת התורה.

שלחן מלח קודם שיבצע, כי השלחן דומה למזבח והאכילה כקרבן, ונאמר "על כל קרבנך תקריב מלח", והוא מגן מן הפורענות". ונמצא שגם בימינו על ידי המלח שמניח האדם על שולחנו זוכה בזה לבחינת הקרבת הדומם.

והשפתי כהן ביאר בזה על פי דברי המדרש "העולם כולו שליש מדבר שליש ישוב ושלש יש. עמד הים לפני הקב"ה ואמר לפניו, רבונו של עולם, במדבר ניתנה תורה, בישוב נבנה בית המקדש, אני מה תהא עלי? אמר לו עתידין ישראל שיקריבו מלח על גבי המזבח". וזהו שנאמר "לא תשבית מלח", דהיינו שלא תשבית את הברית וההבטחה שהבטיח הקב"ה למים שעתידין ליקרב על גבי המזבח, ולכן מניחים מלח על השולחן שהוא כמזבח.

מדוע המים המלוחים קרבים על גבי המזבח יותר מן המתוקים

ונראה שיש לקח ומוסר חשוב בעובדה זו שבימינו מכל בחינות הקרבנות זוכים אנו דוקא לבחינה זו של ברית המלח. כי הנה פירש רש"י (פס' יג) "מלח ברית- שהברית כרותה למלח מששת ימי בראשית, שהובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח, וניסוך המים בחג". וכוונתו לדברי המדרש שכשהבדיל הקב"ה בין מים למים, בכו המים התחתונים על שנתרחקו, והבטיח להם הקב"ה שמהם יקריבו על גבי המזבח. וזהו ענין הקרבת המלח שבא ממים מלוחים שמבשלים אותם. וכן זכו המים לניסוחם ע"ג המזבח בחג הסוכות.

והקשה הט"ז ב'דברי דוד' מדוע זכו המים המלוחים שיקריבו מהם בכל יום יום ובכל קרבן, לעומת המים המתוקים שקרבים רק בחגים. ותירץ, שהמים המתוקים הם כנגד הצדיקים, והמלוחים כנגד הרשעים, ומצינו שכל תענית ותפלה צריך שיהיו רשעים בתוכם, כמו החלבנה שבקטורת, ולכן חלקו כבוד לרשעים כדי שישוּבו בתשובה, וגדול בעל תשובה יותר מצדיק גמור.

ויש לומר שזהו עומק ענינה של ברית המלח, להורות שגם אם האדם במעשיו הוא בבחינת מלח ללא כל מתיקות, עדיין לא אבדה תקותו ויכול הוא לשוב בתשובה, וברית כרותה היא למלח שיתקבל קרבנו, וכדברי הט"ז שאף צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד במקומם של בעלי תשובה.

וידוע שעיקר הגאולה תלוי בתשובה, וכפי שכתב הרמב"ם **בהלכות תשובה** (פ"ז ה"ה) "כל הנביאים כולן ציוו על התשובה, ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה, וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן **ומיד הן נגאלין**". ולכן על אף שבטלה הקרבת יסודות הבריה, מכל מקום נשתייר קרבן הדומם שבמלח, כדי שממנו נלמד עד היכן מגיע כוחה של התשובה. [ולעצם קושיית הט"ז יש ליישב על פי דברי המדרש דלעיל שהקב"ה הבטיח לים שיקריבו ממנו מלח על גבי המזבח. ונמצא שהיתה הבטחה מיוחדת בדוקא לים שמימיו מלוחים, ולא לכל מים שבעולם].

היכן היה המלח בעקידה?

ובספר '**חודים**' (פס"ו) השווה את המלח ליסורין, שעל ידם האדם נכנע ושפל ודבר זה נחשב לו כקרבן. וכשם שהמלח מקיים את הבשר כך היסורין מקיימים את האדם, שבלעדיהם לא היה לאדם קיום מחמת עוונותיו.

ועל פי זה נראה ליישב קושית **האמרי אמת** בפרשתנו, שכיון שצויתה התורה "וכל קרבן מנחתך במלח תמלח ולא תשבית מלח ברית אלקיך" מדוע לא מצינו בעקידה שאברהם אבינו לקח איתו מלח. ותירץ בשם אביו שיצחק בעצמו היה מלח. ולהנ"ל יש לבאר בזה על פי דברי **המדרש** (ב"ר סה, ט) שיצחק תבע יסורין, "אמר לפניו, רבון כל העולמים, אדם מת בלא יסורים מדת הדין מתוחה כנגדו, מתוך שאתה מביא עליו יסורים אין מדת הדין מתוחה כנגדו. אמר לו הקב"ה חייך דבר טוב תבעת וממך אני מתחיל". וכיון שיצחק חידש את ענין היסורים בעולם, לכן מסמל הוא בייחוד את המלח.

העלון מוקדש להצלחת ר' יהודה דגגה הי"ו. וידידיו רבקה קקון וילדיהם הי"ו. ולרפואת ברוך בן אליס, ואסנת מזלי בת בלה קלייר.

תשפ"א

העלון מוקדש לע"נ: ר' בנימין בן משה ז"ל ♦ אהרן בן יחיא מעברי ז"ל ♦ יחזקאל בן ג'וליס ז"ל למשפחת דגמי ♦ הרב עובדיה בן יעקב ז"ל ♦ שלמה בן מרים ז"ל ♦ מאור בן צביה ז"ל ♦

מרת סרח (שרה) בת רחמה ע"ה ♦ מרת צביה בת סרח ע"ה ♦ מרת רחל בת סאלחה ע"ה ♦ מרת נאז'ה בת תאג'ה ע"ה ♦ אבלין בת איבון ע"ה ♦ מרת וואסינה בת סולטנה ע"ה ♦ ת.נ.צ.ב.ה

קורא נכבד!

עלון זה מופץ בעותקים רבים בארץ ובעולם, אם ברצונך לזכות בהפצת תורה לאלפי קוראים מידי שבת, ולהקדיש את העלון למשך חודש או שנה או באופן חד פעמי לברכה להצלחה ולרפואה או להבדיל לע"נ נא פנה לפרטים בטל' הנ"ל

שיעורי הרב המחבר שליט"א בעיר רחובות:
בימים א' עד ה' שיעור בגמרא הלכה ומוסר בכולל "שערים המצויינים" (רח' הרוא"ה 17)
בין השעות 10:30 - 11:30, וכן 15:30 - 16:30.
ובמרכז הרוחני "דרכי אמונה" רח' ויגנר 2 (מעל 'ברכת השם') ביום רביעי בין השעות 20:00 - 21:15 שיעור במסכת ברכות וכן מוסר ודרוש.
וביום חמישי באותם שעות שיעור ב'אור החיים' הקד' על הפרשה (תפילת ערבית לאחר השיעורים).
טל' לתיאום דרשות ושיעורים- 050-4191861